

COLEGIUL TEHNIC „IOAN C. ȘTEFĂNESCU” IAȘI

GEOGRAFIE

SUPPORT DE CURS PENTRU CLASA A XI-A

PROFESOR,

VALERICA BEATRICE NICA

2020

I.MEDIUL ÎNCONJURĂTOR – ASPECTE GENERALE

1.Hazarde naturale și antropice (pag. 23, manual). Prin hazard se înțelege orice fenomen sau proces natural sau antropic care prin manifestarea extremă și adesea spontană provoacă numeroase pierderi de vieți omenești și distrugerii de amploare. Hazardele mai sunt cunoscute și sub denumirea de calamități, dezastre.

Hazardele se grupează în:

A.Hazarde naturale cauzate de fenomene și procese naturale

a)*Hazarde endogene* cu geneza sub scoarța terestră:

1.-erupțiile vulcanice. Cei mai mulți vulcani sunt în jurul Oceanului Pacific (Cercul de Foc al Pacificului)

2.-cutremurele de pământ. Cele mai frecvente cutremure sunt în Japonia (cca. 3,5 cutremure pe zi de intensitate medie)

b)*Hazarde exogene* care cuprind procese și fenomene extreme legate de manifestările desfășurate la suprafața scoarței terestre.

1.-Hazarde geomorfologice (legate de relief): alunecările de teren, prăbușirile, curgerile de noroi și grohotișuri, etc

2.-Hazarde climatice și hidrologice: ciclonii tropicali, tornadele, seceta, inundațiile, etc.

3.-Hazarde oceanografice: icebergurile, valurile, tsunami, El Nino, La Nina, etc. Valurile tsunami sunt cauzate de cutremurele de pământ. Cel mai mare val tip tsunami a fost în anul 2004, în Oceanul Indian.

4.-Hazarde biologice: epidemiile, invaziile de insecte, incendiile naturale, etc. Epidemiile reprezintă îmbolnăviri foarte grave ale populației de pe un teritoriu sau de pe glob (pandemie). Cauzele sunt agenții patogeni: virusuri, bacterii, etc. Cele mai grave maladii au fost: ciuma, malaria, febra tifoidă, gripa spaniolă, etc.

B.Hazarde antropice determinate de factorul antropic (omul). Acestea includ și hazardele tehnologice

a) *Degradarea solurilor* este datorată în special aplicării necontrolate a îngrășămintelor, care provoacă grave dezechilibre, determinând în final pierderea solului. Concomitent cu practicarea improprie a lucrărilor agricole pe versanți, terenurile se degradează fiind transformate în pământuri rele (bad-lands-uri).

b) *Reducerea biodiversității* este efectul acțiunii omului asupra biosferei prin defrișări excesive, pășunat intensiv, braconaj, etc. În ultimele secole au dispărut circa 500 specii de animale.

c) *Hazardele industriale* includ accidente declanșate de om, precum explozii sau incendii care determină emisii de substanțe nocive. Depozitarea incorectă a deșeurilor afectează prin poluare solul, apa, aerul. Cel mai mare accident produs prin eliminarea unui gaz toxic s-a înregistrat în India, în 1984, în urma căruia au decedat 6500 persoane.

d) *Hazarde legate de transporturi* Cele mai dăunătoare mediului sunt accidentele petrolierelor, care include o gravă poluare a apelor. Accidentele rutiere sunt cu cele mai multe pierderi de vieți omenești, însă s-au înregistrat și accidente feroviare foarte grave.

1-Hazarde legate de transporturile rutiere

2- Hazarde legate de transporturile feroviare

3-Hazarde legate de transporturile navale

4-Hazarde legate de transporturile aeriene

e) *Hazardele nucleare* sunt cele mai devastatoare deoarece produc răspândirea necontrolată a unor substanțe radioactive, care iradiază populația pe termen lung. Cel mai grav hazard nuclear a fost la Cernobîl, Ucraina, în anul 1986.

Fișa de lucru nr.1

1.Utilizați informațiile din manual, pag. 24-25 și completați cu exemple la fiecare tip de hazard geomorfologic, hazard climatic și hidrologic.

Ex: curgerile de noroi și grohotiș: versanții Subcarpaților

2.Clasificați hazardele naturale.

3.Menționați un hazard care a afectat localitatea voastră.

2.Despăduririle, deșertificarea și poluarea (pag. 31, manual)

A.Despăduririle reprezintă îndepărtarea (căderea) pădurii din cauze naturale. Acțiunea de îndepărtare a pădurii din cauza omului se numește defrișare.

Cauzele naturale ale despăduririlor includ: erupțiile vulcanice, inundațiile, autoaprinderea pădurii, furtunile violente (ex. uraganele)

Cauzele antropice: ardere intenționată sau accidentală, tăierea pădurii pentru consum și pentru prelucrare industrială

Efectele dispariției pădurii se resimt la nivelul tuturor învelișurilor geografice. De exemplu solul devine mai uscat întrucât apa nu se mai scurge încet prin sol, prin intermediul rădăcinilor, care au rol de a menține umiditatea în timp. În același timp, ploile cu caracter torențial permit scurgerea rapidă a apei e versant, provocând atât procese de versant, precum alunecări de teren, dar și inundații la baza acestora. De asemenea, scade cantitatea de apă subterană deoarece pânza freatică nu mai alimentată constant.

Măsurile privind îndepărtarea efectelor negative ale despăduririlor sunt crearea barajelor verzi care propune reâmpăduriri pe suprafețe foarte mari.

B.Deșertificarea este fenomenul de degradarea a terenurilor în zonele aride și semiaride, de înaintarea a deșertului spre zonele înconjurătoare din *cauze naturale*, climatice, precum reducerea precipitațiilor dar și din *cauze antropice* precum despăduriri, suprapășunat.

Măsurile privind stoparea înaintării deșertului sunt: crearea de perdele de arbori (baraje verzi) la limita deșertului cu zonele înconjurătoare, împiedicarea suprapășunatului (prin legislație)

C.Poluarea reprezintă degradarea unui înveliș geografic sau a unei componente a acestuia, din cauze naturale sau antropice.

Cauze naturale: furtuni de praf sau de nisip, erupții vulcanice, explozii solare intense, pulberi în atmosferă datorate dezintegrării unui meteorit, geruri prelungite, alunecări de teren, inundații etc.

Cauzele antropice: au devenit tot mai agresive cu cât ne apropiem de actual.

a) Poluarea aerului se realizează prin emisiile de praf sau gaze. Se adaugă poluarea fonică, datorată zgomotului puternic.

Sursele de poluare: termocentrale, circulația autovehiculelor, uzine chimice, arderea diferitelor deșeuri în gospodării, etc

b) Poluarea apelor este un fenomen care afectează toate componentele hidrosferei, atât apele oceanice, maritime, cât și apele cugătoare, stătătoare (lacuri) sau pe cele din scoarța terestră (ape freatice – captate prin fântâni).

Sursele de poluare sunt activitățile industriale care folosesc cantități mari de apă și care după ce o folosesc o redau naturii cu numeroase substanțe solide și lichide. Apele subterane se degradează prin scurgerea diferitelor substanțe prin sol și prin roci, iar apele maritime se poluează accentuat mai ales pe rutele vapoarelor, în special a petrolierelor

c) Poluarea solurilor este determinată de activitățile agricole. Fertilizarea solului, în mod excesiv, cu îngrășăminte chimice au creat adesea dezechilibre majore. *Cauza* principală este suprapopularea, presiunea antropică pusă pe necesarul de hrană.

d) Poluarea biosferei se realizează prin reducerea arealului de extindere a habitatului atât al plantelor cât și al animalelor. *Cauza* principală este suprapopularea anumitor regiuni de pe glob, înlocuirea vegetației cu terenuri arabile, despăduririle, etc. Principalul efect este reducerea biodiversității.

Fișa de lucru nr.2

1. Pe baza hărții de la pag. 33, „Gradul de deșertificare pe glob”, menționați regiunile de pe glob afectate foarte grav și grav de deșertificare.

Ex: sud vestul Americii de Nord

2. Numiți surse de contaminare a aerului, specifice termocentralelor, uzinelor siderurgice, fabricilor chimice, circulației autovehiculelor. Utilizând informațiile din manual, pag. 34

2. Identificați 3 surse de poluare în orizontul local (localitatea voastră).

3. Protecția, conservarea și ocrotirea mediului (pag. 36, manual).

A. Protecția mediului reprezintă totalitatea acțiunilor omului îndreptate spre a păstra echilibrul naturii, al geosferei. Protecția mediului a devenit o problemă globală apărută pe fondul suprapopulării planetei.

B. Conservarea mediului este de asemenea o problemă globală. Ariile nemodificate de om sunt extrem de reduse și necesită conservarea lor, respectiv păstrarea calității cât mai aproape de caracteristicile naturale.

C. Ocrotirea mediului se realizează prin reglementări legislative ale ariilor protejate, sub egida UNESCO. Astfel au luat naștere:

- a) *Parcurile naționale* protejează flora, fauna și peisajul natural
- b) *Parcurile naturale* protejează peisajul, care include și factorul uman (așezările omenești). Se urmărește un echilibru între om și natură.
- c) *Rezervațiile naturale* constau în conservarea unor medii caracteristice de viață, în care este permisă practicarea turismului. Rezervațiile nu sunt de mari dimensiuni.

d) *Rezervațiile științifice* conservă în totalitate un anumit teritoriu care este supus cercetării de specialitate și care nu este deschis publicului.

e) *Rezervațiile biosferei* sunt arealele naturale în care sunt protejate ecosisteme care contribuie la regenerarea resurselor biosferei

La nivel mondial există un Patrimoniul cultural și natural mondial care include așezări rurale, orașe vechi, castele și palate, biserici, catedrale, mănăstiri, sanctuare, statui, monumente, etc.

*** Fișa de lucru nr.3 ***

1. Menționați , utilizând manualul, pag 36-38

a) șase parcuri naționale

b) trei parcuri naturale

c) trei rezervații ale biosferei

d) două așezări rurale, patrimoniu UNESCO

e) trei orașe vechi, patrimoniu UNESCO

f) patru mănăstiri, patrimoniu UNESCO

g) două statui/monumente, patrimoniu UNESCO

4. Managementul mediului înconjurător (pag. 39, manual).

Pe fondul creșterii accelerate a populației globului, care a determinat un număr extrem de mare al populației, de circa 7,5 miliarde de locuitori se crează o acțiune de degradare a învelișurilor geografice, fenomen numit poluare. Din acest motiv s-au luat măsuri de protejare a mediului, dar se dorește ca prin aceste măsuri să nu se renunțe la nivelul de trai al populației și se încearcă găsirea unor soluții prin care natura să fie protejată dar și omul să se bucure de beneficiile acesteia. Astfel se vorbește despre termenul de *dezvoltare durabilă* – echilibru între om și natură.

În acest context, omul joacă rolul de manager al mediului și domeniile asupra cărora trebuie să intervină sunt aceleași cu componentele mediului:

a) Componenta apă. Protejarea hidrosferei cuprinde măsuri precum: utilizarea de tehnologii care să reducă consumul de apă, tratarea apelor menajere, reintegrarea apelor epurate în circuitul productiv, etc

b) Componenta aer. Protejarea învelișului de aer presupune diminuarea și eliminarea noxelor rezultate din activitățile industriale și de transport.

c) Componenta sol (edafică). Păstrarea calității solului este o prioritate pentru om, întrucât acesta este suportul activităților agricole. Se iau măsuri precum combaterea alunecărilor de teren, a secetei, a eroziunii solului

d) Componenta viață (biosfera). Prioritatea o reprezintă păstrarea biodiversității și se urmărește reducerea despăduririlor, a braconajului, etc.

***** Fișa de lucru nr.4 *****

1. Enumerați măsuri de protejare a apelor marine. Puteți utiliza manualul de geografie, pag 40.

2. Menționați patru mijloace de protejare a mediului aerian și a peosferei. Puteți utiliza manualul de geografie, pag 40.

5. Analiza mediului montan din Munții Alpi. (pag. 40, manual)

Mediul montan mai este numit *mediu azonal*, întrucât treapta montană, prin altitudine reușește să modifice caracteristicile tuturor învelișurilor geografice.

Prin modificarea caracteristicilor elementelor, clima este de tip montan. Temperatura aerului scade conform unui gradient termic vertical de $6,4^{\circ}\text{C}/1000\text{m}$, precipitațiile cresc, iar vânturile se intensifică.

În Munți Alpi, la altitudini de peste 3000m sunt condiții specifice menținerii ghețarilor montani. Altitudinea maximă este de 4807m, vf. Mont Blanc.

La modificările climatice se etajează învelișul biopedologic. Dacă la baza Munților Alpi se observa asociații vegetale mediteraneene (ex. citrice), la altitudini mai mari, de 2000m apare etajul pădurii de conifere, iar pe culmi apare etajul alpin, cu mușchi, licheni și chiar ghețari (deșerturi reci).

Activitățile umane se adaptează condițiilor de mediu.

***** Fișa de lucru nr.5 *****

1. Precizați poziția geografică a Munților Alpi.
2. Enumerați cinci fluvii care izvorăsc din Munții Alpi.
3. Menționați activitățile umane specifice locuitorilor din Munții Alpi.

La realizarea răspunsurilor puteți folosi informațiile din manual, pag. 41.

II.REGIONALIZAREA ȘI GLOBALIZAREA LUMII CONTEMPORANE

1.Dimensiunile și domeniile regionalizării și globalizării (pag. 43, manual)

A. Regionalizarea este procesul actual prin care un grup de state, relativ omogen se grupeaza după diferite criterii.

Gruparea regională a mai multor state a dus la formarea așa-numitelor blocuri regionale. S-au format simple zone de liber schimb sau uniuni economice complexe.

În zonele de liber schimb sunt eliminate taxele vamale și nu există restricții cantitative. Ex. CEFTA – Acordul de Liber Schimb din Europa Centrală.

Uniunea Europeană este un tip integrat de grupare de state care prevede politici economice comune statelor membre , pe lângă libera circulație a persoanelor și bunurilor.

România a intrat în UE în anul 2007, la 1 ianuarie.

Uniunea Europeană (denumire luată în 1992) a luat ființă în anul 1951 prin gruparea a șase state fondatoare: Franța, Italia, Germania, Belgia, Olanda, Luxemburg sub denumirea Comunitatea Cărbunelui și Petrolului. În prezent sunt 27 state membre.

B. Globalizarea înseamnă internațional. Orice produs care este „prezent” peste tot, reprezintă un simbol al globalizării.

În prezent *puterea* constă în capacitatea de a fi global, mondial, de a fi peste tot pe glob. Un exemplu este Coca Cola.

Cei mai importanți piloni ai globalizării sunt Societățile Transnaționale (SNT), entități economice formate din unități legate între ele care au un sediu central și o multitudine de filiale împrăștiate în numeroase state ale globului.

Globalizarea – proces pozitiv sau negativ?

Aspecte negative: contracte de muncă nesigure, creșterea inegalității veniturilor, dezastre ecologice cauzate de activitățile industriale excesive, etc.

Aspecte pozitive: înlocuirea produselor vechi cu altele performante care sunt competitive, reducerea șomajului, reducerea inflației, etc.

2. Identitatea, uniformizarea și diversitatea lumii contemporane (pag. 47, manual)

Pe fondul globalizării se vorbește tot mai mult despre *păstrarea identității naționale*, a ceea ce are specific un popor: limbă vorbită, port, tradiții, obiceiuri, confesiune / religie, mâncare tradițională, etc

Însă procesul de evoluție a societății umane trebuie să-și urmeze cursul și să existe un echilibru între păstrarea identității naționale și accesul la produse internaționale.

Uniformizarea lumii contemporane se referă la faptul că se dorește ca toată populația globului trebuie să aibă acces la produsele globalizării. Statele mai dezvoltate, însă, au adeseori tendința de a-și impune propriile valori, de a stabili, o *normă general valabilă*.

Astfel se vorbește despre „omul global”, care trebuie de exemplu să fie îmbrăcat „la modă”. Pe această linie a uniformizării specialiștii spun că există riscul pierderii identității naționale. Însă nu este o soluție ca aceste produse să nu fie accesibile.

Diversitatea lumii contemporane este un aspect foarte cunoscut pe planeta noastră. Datorită multitudinii de popoare, lumea este variată și extrem de interesantă. În prezent, principalul obiectiv al omenirii este ca popoarele să-și păstreze diversitatea, într-o lume din ce în ce mai globalizată.

În acest sens este interesant să amintim sloganul Uniunii Europene: „Unitate în diversitate”, care semnifică dorința acestei grupări economice, de a atinge toate statele același nivel de dezvoltare pe fondul păstrării identității naționale.

*** Fișa de lucru nr.6 ***

1. Enumerați patru zone de liber schimb de pe glob (vezi pag. 43, manual)
2. Arătați calitatea de Societate Transnațională (SNT) a firmei General Motors (vezi pag. 46, manual)
3. Menționați zece produse considerate simbol al globalizării.
4. Ce înțelegeți prin identitate națională?
5. Menționați tradiții și obiceiuri specifice localității voastre.

Aveți în vedere:

-să utilizați manualul primit de la școală, Manual de Geografie, clasa a XI-a, autor Neguț S. și colab., Ed. Humanitas Educațional

-să notați în caiete informațiile din acest suport de curs. Caietul va fi adus când veți veni fizic la școală

-să rezolvați fișele de lucru, întrucât acestea reprezintă modalitatea de evaluare

-să trimiteți înapoi doar rezolvarea fișelor, pe foi de caiet. Veți scrie numele, prenumele, clasa și data, pe fiecare fișă rezolvată.

Bibliografie

Manual de geografie, clasa a X-a, Neguț S. și colab. , Ed. Humanitas Educațional

<https://en.wikipedia.org/>

<https://www.worldometers.info/world-population/>

<https://www.manuale.edu.ro/>

<http://manualul.info/>